

lus laudatis locis; atque gratiam in corpus, membraque singula ex eo fluere egregie describit in Epist. ad Hebr.

Quidni vero? Erit et Christus penes tria haec, non solum hominum, sed etiam Angelorum caput? Pro confesso hoc Theologi habent, et horum Princeps S. Thomas: (7) in eo tantum inuicem discordantes, quod velint aliqui omnia prorsus gratiae et gloriae munera ex Christi merito in Angelos deriuasse; contententibus reliquis accidentaliter vnice gloriae incrementum eis accessisse. Postremum hoc nobis arridet de Christo Domino loquentes, quatenus morte sua mundum reparauit; hoc enim pacto, vt pro solis hominibus crucifixum omnes fatentur, ita ad solos homines gratiam fructusque passionis vberimos promanasse intelligitur. At Christum vt Deum Verbum, et rerum omnium conditorem, esse gratiae ac gloriae Angelorum aeque ac hominum auctorem ac caput, post Paullum docent Patres. Qua distinctione Diuinitatis personae a suscepta pro hominum redemptione *serui forma*; vt et creatoris vniuersorum ac reparatoris comparet ad diuersam naturam, expeditissime dirimi posse arbitramur acrem illam Theologorum controuersiam.

CAPVT VI.

Haereticorum ex aduerso positae opiniones indicantur, atque earundem argumenta dissoluntur.

De mediatore Christo duplex extitit opinio, haeretica vtraque, et ab haereticis auctoribus profecta. Nam alii Christum tantummodo qua homo est, mediatorem esse contendunt; nullo vero modo, quatenus est Deus. Alii qua homo est et Deus: ita vt Diuinitatem illius mediatrix functiones vsurpare velint. Primae opinionis antistes fuisse perhibetur Franciscus Stancarus Mantuanus, in Academia Regiomontana in Borussia Professor, qui aduersus Andream Osiandrum haereticis repertoem nouae vehementius contendens in alium incurrit errorem. Nam quum Osiander Christum esse iustitiam nostram adsereret solius ratione Diuinitatis suae, non humanitatis; Stancarus contra non diuinae, sed humanae tantummodo naturae ratione illum eundem esse iustitiam nostram pertinacius coepit adseuerare.

Oppugnarunt hunc Stancari errorem, vt primum prodire coepit, praec-

(7) III. Part. q. 8. art. 4.

praeter viros catholicos, Caluinus, Philippus Melancton, Ioannes Wigandus, aliique. Sed dum impotentius in Stancarum efficerentur, iidem vt ille aduersus Osiandrum dimicans, contrariam in extremitatem immoderatus effusi sunt. Siquidem mediatorem esse Christum, eiusque munus et officium vsurpatum ab illo statuunt secundum vtramque naturam.

Ambabus his de mediatore falsis sententiis addendae veniunt cauillationes Apollinaristarum, siue Monophysitarum, necnon horrenda magis, et detestabilis haeresis Anabaptistarum, Socinianorum, veterum Photinianorum, et Samoseranorum propago. Horum primi mediatorem eum proferebant, qui natura vnica constabat, ne duas in Christo naturas admittere cogentur. Alii autem, quorum antesignanus Ioannes Crellius, Apostoli verbis abutentes: » vnus est mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, « Christum nihil esse praeter nudum hominem arguebant.

Et erga Christi Sacerdotium vel Pontificatum haereticos diuisos in suis erroribus legimus. Nam Arianus, qui naturam filii Dei diuersam a paterna, eaque longe inferiorem existimabant, quidquid Christo inerat qualicumque Diuinitati illius adscribebant; adeoque omnia Sacerdotii propria: illumque qua Deus est vt Patre minorem; sic eius Sacerdotem inter illum et humanum genus esse stangebant. At Nestorius, qui hoc penitus imbiberat, hominem a Deo reipsa esse diuisum; Sacerdotem esse Christum praecise qua hominem existimabat: nec dici patiebatur filium Dei, vel Deum esse Sacerdotem; vel si hoc adderes *secundum carnem, vel vt homo est*, quippe veram vnitionem negabat.

Nunc argumentationes haereticorum expendamus ac dissoluamus oportet: reliquas etiam, quae contra regiam Christi dignitatem alii producere possint. At principio quidem, quae partim e Scripturis petita, partim ratiocinando collecta, sparsim in suis libris Stancarus exposuit, haec sunt. Prima: In Scripturis vel mediator adpellatur homo Christus Iesus; vt in priori ad Timotheum cap. ii; vel eidem homini Christo gratia et redemptio tribuitur; vt quum Apostolus ad Rom. v. ait: » si enim vnus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, et donum in gratia vnus hominis Iesu Christi in plures abundauit. « Et in i. ad Corinth. xv: » quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. «

Secunda: nemo potest esse mediator sui ipsius: atqui si Christus

esset mediator etiam secundum naturam diuinam, esset mediator sui ipsius, quia est vnus cum Patre et Spiritu Sancto: ergo. Atque hanc argumentationem mutuatum se gloriatur Stancarus ex Magistro Sententiarum, et Sanctis Thoma et Bonauentura, aliisque Scholasticis.

Tertia: Si mediator est Christus, quatenus Deus, necesse erit illum fateri pro hominibus orasse, passum ac mortuum esse, cetera fecisse, quae in Deum vtiq; cadere nequeunt, et tamen sunt cum mediatoris officio coniuncta: non ergo mediator est vt Deus, sed vt homo.

Quarta: Augustinus Psalmos enarrans (1) scribit: »Christus mediator inter hominem et Deum, non quia Deus, sed quia homo: non quia Deus aequalis Patri; sed si aequalis Patri, non mediator.« Et in Ioannem scribens: (2) »mediator autem Dei et hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo, est Christus Iesus.« Ergo et Augustino docente, Christus mediator qua homo est.

Quae vero Caluinus, alique ex opposito pugnantes producunt, sunt huiusmodi: verba haec »ego pono animam meam,« mediatoris verba sunt: Atqui non sunt hominis, sed Dei solius; quum solus Deus vitae ac mortis sit arbiter: ergo.

Deinde: Sub ea ratione Christus est mediator, sub qua nos reconciliauit ac pacem sanciuuit: At id praestitit vt Deus ab humanitate praecisus, secundum illud Epist. ii. ad Corinth. cap. 5: »omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum. . . . Deus erat in Christo; mundum reconcilians sibi:« ergo.

Praeterea: Patres adseruere, necesse fuisse Christum esse Deum, vt mediator esset. Ita enim docent Irenaeus, (3) Chrysostomus, (4) et Augustinus: (5) ergo docuerunt Patres, Christum qua Deus est, mediatorem esse.

Rursum: Adseruere quoque plurimi ex Patribus, Christum, etiam ante Adami lapsum, fuisse Angelorum et hominum caput; legemque per Christum mediatorem datum fuisse: ergo.

Postremo: Haec mediatoris inter alia esse officia Augustinus tradit; (6) dare Spiritum Sanctum, renouare corda, docere: At ea Deo soli vt Deus est conueniunt: Christus igitur mediator est solum qua Deus est.

§Quae

(1) In Psalm. ciii.

(2) Tract. lxxii.

(3) Lib. iii. adu. haer. cap. 20.

(4) In cap. 2. i. Epist. ad Timoth.

(5) In Euehir. cap. 18.

(6) Ibidem cap. 33.

§Quae vero contra Christi Sacerdotium haeretici obiciunt? Haec potissimum: perperam ad Sacerdotium Melchisedechi panis vniq; oblationem spectasse dicitur: nam Paullus ad Hebraeos scribens, atque omnes Sacerdotii Christi caracteres enumerans in Melchisedech praesignatos, hos tantum memorat, quod illud in aeternum manserit; quod ipsi Melchisedecho decimas Abrahamus dederit; nulla prorsus panis vniq; oblationis facta mentione: ergo et perperam Christus Sacerdos adseritur secundum ordinem Melchisedech oblationem allatam.

Deinde: nullatenus oblationem quam fecisse Melchisedechum legimus, sacram fuisse ac mysticam euincunt Scripturae Sacrae versiones, praesertim hebraica, et vulgata: habent enim illae Melchisedechum protulisse, seu exire fecisse panem et vinum; neutquam obtulisse: quin in graeca, facta oblatio dicitur ipsi Abrahamo: consuetudinem nempe obseruans, suppeditandi cibaria victoribus et bello redeuntibus, Melchisedech protulit illi panes ac vinum. Quod factum narrat Iosephus historicus, (7) et adserunt Damascenus, (8) et catholici nonnulli Scriptores: cuius igitur tantum oblatio illa fuit.

Si a similitudine rei obiectae ordo Sacerdotii desumendus est, Christus potiori titulo dicendus erit Sacerdos secundum ordinem Aaron, quam secundum ordinem Melchisedech: Fuit siquidem praecipuum, imo vnicum Christi sacrificium illud cruentum crucis: atqui numquam Melchisedech immolasse ferris cruenta sacrificia, quod Leuitae praestiterunt: ergo.

Addenda hic momenta, quae temporalem regiam in Christo potestatem suadere videntur: sunt huiusmodi. In Scripturis legimus bene multa, quae ad regnum spirituale coarctari haud patiuntur: scilicet, »omnia subiecisti sub pedibus eius.« Psal. viii: »hic est omnium Dominus.« Act. x: »princeps regum terrae.« Apocalyp. i: »rex regum, et dominus dominantium,« ibidem xix: ergo quantum adinet ad potestatem et regni ius, fuit Christus regia vtraque spirituali et temporali potestate praeditus, etiamsi hanc exercere noluerit.

Praeterea: an non ex ipsamet conditione regni spiritualis consequitur potestas in temporalia? Nonne »oportet gladium esse sub gladio, et potestatem temporalem spirituali subici potestati,« quem admodum Bonifacius Papa aiebat in Extrauaganti? Haec obiciunt.

Sin-

(7) Lib. i. Antiq. cap. 10.

(8) Lib. iv. de Fide orthod. cap. 14.

Singula seruatō ordine expendamus, soluamusque sequitur. Et primum quidem Stancari argumentum ex Scripturis ductum prorsus imbecillum est: non enim ex locis huiusmodi sequitur Christum tantummodo qua homo est, mediatorem esse; quod vnum in quaestione ponitur; sed ad summum illud euincitur, Christum hominem esse mediatorem; non tamen solam id sibi vindicare humanitatem, verum in eadem persona naturam vtramque: hominis tamen, id est, humanae naturae, mentionem idcirco fecit Apostolus, quod et mediatoris officia praestitit, et sine ea mediator esse Dei filius nequiuert.

Pro secundo soluendo primum castigandus est Stancarus, quod ita loquatur, *vnus est cum Patre, cet.*; non enim vnus est, sed vnus seu non vna persona, sed vna natura vel substantia. Deinde dicendum, debuisse animaduertere quo in sensu Sententiarum Magister fuisset loquutus; ne pessime illius auctoritate abuteretur. Quo etiam in sensu Thomas et Bonauentura essent accipiendi, ne illis talem adferret iniuriam. Itaque Magister Sententiarum, et Ss. DD. Thomas et Bonauentura, mediatorem considerarunt, non ratione status et substantiae, sed tanquam exequentem mediatoris officia: falsus itaque ac tantis viris iniurius Stancarus est.

Tertia argumentatione nihil est leuius. Nam haec omnia, iisque similia in Deum minime conueniunt, vt agat illa, vel patiat, ac in se suscipiat: congruunt tamen sic, vt in adsumta, ac per eam eadem ista perficiat. Quare omnia Dei filium eundem gessisse, suscepisseque dicimus, sed non eadem in natura.

Ad quartam dicendum: Haec et similia Augustini loca illud tantummodo declarare, filium Dei qua Deus est, et nulla adhuc humanae naturae communione implicatus, mediatorem non fuisse, sed tum demum esse coepisse, quum homo factus est: siquidem per carnem mediator extitit. Quod enim Lutherani dicunt, Augustinum priorem sententiam retractasse, id vero oppido est ridiculum, quippe iisdem in libris vtrumque restatus est, et mediatorem non esse Christum, qua est Deus, sed quatenus homo est; et ad mediatoris eiusdem statum vtriusque naturae societatem fuisse necessariam. Legendus est Augustinus, in libris potissimum *de Ciuitate Dei et Confessionum*. (9)

Primum insuper quod Caluinistae obiciunt, hac dissinctione solutum esto: Deus solus est vitae ac mortis arbiter, potestate non re-

cep.

(9) Lib. ix. cap. 9. et seq. lib. x. cap. 42.

cepta ab alio, concedo: potestate ab alio recepta, nego. Homo enim in Christo arbiter est vitae ac mortis potestate a Verbo accepta, cui substantialiter vnitus est: ait siquidem Augustinus: (10) »caro ponit animam suam, et caro iterum sumit eam: non tamen sua potestate caro, sed potestate inhabitantis carnem.«

Secundum sic soluitur: Sub ea ratione Christus est mediator sub qua nos reconciliauit ac pacem sancit, orando, supplicando, satisfaciendo pro nobis, concedo: sub qua nos reconciliauit exaudiendo, probando, acceptando; nego. Hac itaque postrema ratione, non priore, Deus nos reconciliauit sibi, ac pacem nobiscum inuit: proinde qua homo Diuinitati vnitus mediator Dei et hominum est, non vero qua Deus seorsim ab humanitate conceptus.

Tertium hanc habet intelligentiam: Adseruisse Patres necesse fuisse Christum esse Deum vt mediator esset, hoc est, vt mediatoris operibus moralem conferret dignitatem; non ita vt mediatoris opera ipse eliceret ac faceret. Is enim qui pretium et dignitatem confert operibus, non est mediator; sed is qui opera elicit, quibus nostram reconciliationem et liberationem impetrat: ea autem opera humanitas hypostatice Verbo vnita elicit; nimirum illi tantum conuenit orare, interpellare, pari, satisfacere.

Quartum duo dicit: quorum primum eo tantum sensu dictum a Patribus iudicamus, vt Christum fuisse caput Angelorum et hominum, quum dignitate, tum influxu, vouerint; minime vero mediatorem eum adseruerint: alioquin et Pater et Spiritus Sanctus mediatores quoque fuissent; quum ea quae sunt ad extra, vt Schola loquitur, toti Trinitati sint communia: hinc Paullus, licet Christum caput Angelorum vocet, nusquam tamen eum Angelorum, aut innocentis hominis mediatorem adpellauit. Secundum quoque Patres proferunt contententes, personam quae in humanitate adsumta futura erat mediatrice, vel personam in qua homo mediator subsistit, Mosis legem dedisse: concludentes inde aduersus Arianos Verbi diuinitatem: ast nusquam expresse Patres adfirmant, per Christum quatenus mediatorem legem fuisse datam.

Quintum ex dictis solutum est: aliter nempe mediatori memorata officia competere, ac Deo competunt: Deus enim corda renouat, docet, atque Spiritum Sanctum dat tanquam principalis causa; mediator vero velut causa meritoria et instrumentalis.

Tom. IIII.

V

Ad

(10) Tract. XLVII. in Ioan.

Ad ea modo accedentes quae contra Christi Sacerdotium pugnant, primum quod ex Paulli silentio sumitur, nihil habere firmitudinis ipsi Dialectici dicerent. Nos et hoc addimus, praetermissam ab Apostolo Melchisedechi oblationem, quoniam ad scopum sibi propositum parum facere visa fuerit. Studebat quippe ille animos hebraeorum ab Aeonis sacrificiis remouere, noui Sacerdotii excellentiam ex Melchisedechi typo eis exponens: quae sane excellentia Sacerdotii Christi praefigurata praesertim fuit in Melchisedech, in duratione perpetua, in Leuitarum decimatione, et in vnctione spirituali, et virtute indissolubilis vitae. Quod si de Sacerdotii ordine sermo Paulo fuisset, haud praetermisisset certe *panis et vini* oblationem, in quarum rerum similitudine ordo ritusque Sacerdotii fuerat praesignatus.

Ad secundum, aliorum responsionibus missis, dicimus, quod Melchisedech, quum esset Summi Dei Sacerdos, accepto victoriae nuntio obuiam Abrahamo processit, oblatoque in gratiarum actionem *panis et vini* sacrificio, atque parte Deo sacrata, Abrahamo eiusque pueris panem sacrum vinumque libaminum distribuit. Id nempe adfirmant Patres, qui *panem sanctificatum* Abrahamo portectum tradunt: id et Rabbinii doctissimi censent. Itaque ad auctoritatem textuum hebraici, aliorumque, reponimus, veram et nobis videri lectionem illam; nec tamen nostrae officere sententiae: nam ex vrbe Sacerdos Summi Dei *exire fecit panes, vinumque* ad offerendum Deo sacrificium gratiarum actionis, simul et ad praebendum Abrahamo, eiusque militibus nutrimentum, non de communi pane, sed de consecrato, typumque mensae dominicae praeferente.

Ad tertium respondemus ex S. Thoma: (11) etiam participationem sacrificii crucis eiusque effectum; » in quo praecipue attenditur excellentia Sacerdotii Christi, « expressius fuisse praefiguratam in sacerdotio Melchisedech; tametsi oblatio crucis cum effusione sanguinis magis fuerit expressa in Sacerdotio leuitico; propterea quod panis et vinum significant Ecclesiae eiusque membrorum vnitatem, vt inquit Augustinus. (12)

Postremo et ea, quae pro temporali regia Christi potestate facere videntur, argumenta soluere paucis volumus. Et primum quidem hoc tantum nobis euincit, quod regia spiritualis dignitas excellentissimo modo Christo Domino conueniat: neque enim temporalem quamlibet

(11) III. Part. q. xxii. art. 6. ad 2. (12) In Psalm. cxlvii.

potestatem conciliare nos possumus cum ipsius Christi testimonio; cum his etiam quae abunde protulimus.

Secundum grauissimam tangit disputationem, magno quidem Theologorum aestu agitatam, de vtraque nempe potestate temporali et spirituali; quam praetermissam omnimode hic volumus, ne Tyrones nostros his implicemus. Hoc pro difficultate obiter soluenda, ac nostra indigitanda sententia dictum sit: vtramque potestatem et temporalem et spirituales a Deo esse: vtramque esse in suo genere primam: nec tamen consequens esse, vt qui spirituales habet, habeat et temporalem; neque e contrario, quod spirituales teneat, qui temporali praeditus est. Nobis haec fixa, constitutaque sunt. Ast qui plenioram notitiam desideret, consulat prae aliis doctissimum atque illustrissimum Meldensem Episcopum, Iacobum Benignum Bossuet. (13)

CAPVT VII.

Idiomatum communicatione exposita, regulae in eiusdem usum traduntur.

In Christo admitti debet respectu personae idiomatum communicatio: non ita inter vnā et alteram naturam.

Primum propositionis partem docent Scriptura et Traditio. Scriptura siquidem hanc proprietatem seu idiomatum communicationem, vel vocabulorum permutationem, testatur variis in locis. Ita Ioannis iii. Christum eundem a coelo venisse, et in coelum redisse dicit; » nemo, » inquit, ascendit in coelum, nisi qui descendit de coelo, filius hominis qui est in coelo. « Ad Rom. i. eundem Deum ac *Dei filium* vocat, et *Davidis filium*. In Epistola ad Hebr. cap. i. et ii. *quem filium Dei* nominat, ac *splendorem gloriae, figuramque substantiae eius, qui omnia portat verbo virtutis suae; paullulum, ait, ab Angelis minoratum*, propter passionem mortis, cer.

Eandem mutuum proprietatum attributionem testatur traditio: nam Symbolum Nicaenum Verbo tribuit natiuitatem ex Virgine, mortem, passionem, quae tamen soli humanitati conueniunt. Ex Patribus sic loquitur Augustinus: (1) » quis est ille, inquit, qui quum in forma

V 2

(13) Defens. Decl. Cleri Gallic. p. 1. (1) Lib. iv. de Trinit. «cs-

»Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo? Res-
 »pondetur voce apostolica, Christus Iesus. Ergo et illa Diuinitas hu-
 »ius humanitatis nomen accepit. Item si quaeramus, quisnam sit fac-
 »tus obediens vsque ad mortem crucis? rectissime responderetur, ille,
 »qui quum in forma Dei esset: ergo et ista humanitas illius Diuinita-
 »tis nomen accepit. « Habent similia alii Patres.

Quemadmodum ergo de vna hominis persona, in qua corporea ac
 spiritualis substantia simul iunguntur, verificatur quod sit ratione
 praedita aeque et morti obnoxia; quorum primum animae proprium
 est, secundum corporis; ita et de vna Christi persona, in qua diuina
 humanaque natura in eadem hypostasi subsistunt, affirmari potest,
 quod sit Deus mundi creator, omnipotens, immensus, cetera; et quod
 sit homo factus ex semine Dauid, passus, mortuus, cet. Quae poste-
 riora attributa humanitati competunt; priora Diuinitati. Quare rec-
 te ab Scholasticis definita haec idiomatum communicatio est: *loquendi
 forma vel modus, quo ea quae vnius naturae in Christo propria
 sunt; eique vere et realiter competunt, propter personae quae in
 vtraque natura subsistit unitatem concreto attribuuntur.*

Secundam propositionis partem docent nos Patres. Cyrillus enim
 haec habet: (2) »duarum naturarum discretio ex dictis et factis ne-
 »cessario facienda est. Quare debemus, quae vero Deo conueniunt,
 »Diuinitati eius, quae homini vero humanitati nostrae, quam prop-
 »ter nos adsumsit, adcommodare. « Augustinus (3) demonstrat, ea ver-
 »ba Matth. xxvi: »tristis est anima mea vsque ad mortem, non nisi
 »ex natura hominis intelligenda, quum non valeat percipi, naturam
 »Verbi Dei vnigeniti tristem esse potuisse. « Vigilius (4) sic loquitur:
 »impium et sacrilegum est, ea quae sunt propria carnis Chris-
 »ti, ad naturae Verbi proprietatem referre; et quae sunt propria Ver-
 »bi carni adscribere. «

Quemadmodum ergo in vnione hypostatica, non moraliter, sed
 substantialiter vtraque natura, humana et diuina, ad eandem perso-
 nam Christi spectant; eadem naturae in vna eademque persona cum
 suis attributis ac proprietatibus distinctae et impermixtae sunt: vnde
 sicut admittitur communicatio proprietatum respectu personae propter
 indiuisibilem unitatem; ita ob naturarum impermixtionem et dis-
 tinctionem nequit vna natura alteri impertiri, quae sui propria sunt.

Pro-

(2) In x. Thesaur.

(3) Lib. II. contr. Max. cap. 20.

(4) In v. cont. Eutyce.

Pronuntiandum itaque contra Nestorium est: »Verbum est filius ho-
 »minis; Dominus gloriae crucifixus est; filium Dei peperit Maria
 »Virgo; Deus suffixus est cruci; « et his similia; quia Deus Verbum
 et Filius hominis est vnus Christus. Pariter contra Eutychem pro-
 nuntiandum »natura humana quam Verbum adsumsit in tempore, non
 »est Diuinitas quam habet sempiternam a Patre; Christus carne,
 »non Diuinitate passus est. Vna Christi natura est aeterna, infinita,
 »passionum expers; altera autem creata, finita, ac morti olim sub-
 »iecta: « quoniam vtraque natura suam proprietatem retinet in per-
 sonae unitate.

Sed sunt cautiones quaedam ac regulae ex antiquorum Patrum
 decretis sumtae, ad quas huiusmodi communicationis proprietatum cri-
 genda, moderandaque tractatio est. Duodecim adnumerat conficit-
 que Peraius; (5) quarum prima est: quod proprietates duarum natu-
 rarum vni personae tribuendae sunt: ex. gr. dum Christus dicit:
 »ego et Pater vnum sumus, « et »Pater maior me est; « de eadem
 Christi persona enuntiatur, quod sit Patri consubstantialis; et quod
 sit inferior Patre: quorum vnum ex proprietate diuinae naturae, al-
 terum ex conditione naturae humanae verum ducit.

Secunda ex hac consequens est huiusmodi: nonnumquam totus
 Christus ab vna natura eiusque proprietatibus denominari solet: in-
 terdum a duabus, quod notatum est a Damasceno, (6) vbi ait: »quan-
 »do ex naturis compositam hypostasim consideramus, interdum ab
 »vtraque Christum denominamus: velut Deum et hominem simul,
 »necnon Deum incarnatum: alias ab vna tantummodo parte, Deum
 »dumtaxat, et Dei filium, vel hominem tantum et hominis filium. «
 cet.

Tertia regula vel cautio, quae ad depellendas haereticorum cau-
 lationes magno est vsui, haec esto: De eadem Christi persona propter
 naturarum numerum et unitatem personae, contraria interdum enun-
 tiantur, ex. gr. *Quod Christus in cruce patiebatur, et gloria
 fruebatur: viuens mortuus est:* aliaque huius generis plurima.

Quarta cautio in hunc modum concipitur: de vna quidem per-
 sona opposita enuntiantur, sed ratione diuersae naturae: ait siqui-
 dem Leo Magnus: (7) »quamuis in Domino Iesu Christo Dei et
 »hominis vna persona sit, aliud tamen est vnde contumelia in v-

»tro-

(5) Theol. Dogmat. de Incarnat.
 lib. IV. cap. 16.

(6) Lib. III. cap. 3.

(7) Epist. x. quae est ad Flavian.

»troque communis : aliud vnde communis est gloria. De nostro enim »illi est minor Patre humanitas ; de Patre illi est aequalis cum Patre Diuinitas.« Hac cautione de Christo dicimus : *expers patienti quatenus Deus, passus est carne : vt Deus coruscabat miraculis, dum vt homo adficebatur iniuriis.*

Quinta regula est desumpta ex Vigilio, (8) quae huc redit : abstracta quae naturis conueniunt, non communicantur promiscue, neque in abstracto, neque in concreto : non enim recte dicitur, *Diuinitas est humanitas ; vel homo est aeternitas ; vel Deus est mortalitas* : nam vt Vigilius tradit, quae sunt propria naturae cuiusque, Christi propria dicenda sunt ; communia vero, non ipsi Christo, sed in Christo.

Sexta regula quam Nazianzenus indicauit, (9) est huiusmodi : Communicatio proprietatum sic in Christo fit, vt non secundum formam, sed secundum materiam vel subiectum, quae vnus naturae sunt, in censum alterius cedant ; quod vulgo sic efferunt, in sensu materiali, vel ratione subiecti dici, non sensu formali. Itaque quum *homo Deus*, et *Deus homo*, siue *Verbum caro factum* dicitur, non sic intelligimus, vt hominis natura siue forma ipsa naturam Diuinitatis et proprietatem acceperit ; ac vicissim Deus in natura sua aliquam admitterit nouam formam ; sed vt idem suppositum vtrumque capiat.

Septima : Quum singularum naturarum proprietates de ipsis mutuo, vel de toto Christo praedicantur, inter adfirmantes et negantes enuntiandi formulas discrimen hoc est seruandum ; vt priores absolute proferantur ; posteriores non nisi alterius naturae, de qua proprie efferuntur, expressa mentione restrictae. Hoc modo Christum simpliciter *mortuum* dicimus : at non dicimus absolute, Christus vel Dei filius *non est passus, non est mortuus*, nisi adiuncto illo, *qua Deus est*. Enim particula *non* remouet adtributum ; quare adponenda est exposito.

Octaua : Eandem expositionem adponere congruit in iis enuntiationibus, quae licet alias verae, in prauum tamen sensum ab haereticis trahuntur. Hinc consultius dicitur, *Christus est creatura, quatenus homo*, ne cum Arianis sentire quis videatur Verbi personam creatam adserentibus, et etiam *vnus de Trinitate passus est carne*, ad vitandum Eutychnianorum errorem, alentium, Diuinitatem

et

(8) In lib. v. cont. Eutychn.

(9) Orat. LI.

et humanitatem, qua Christus passus est, vnam eandemque esse naturam.

Sequitur nona cautio, cuius formulam Ioannes Duns Scotus obtulit : (10) Quaecumque naturae cum persona vnionem expriment, non supponunt, ab lege communicationis idiomatum excipiuntur : quia vt Scotus ait, illa communicatio in praedicationibus fit propter vnionem, et ita praesupponit vnionem : non ergo fit secundum illa, quae expriment vnionem. Ita vera erit haec enuntiatio, *Verbum caro factum est*, siue *Deus factus est homo* : falsa haec : *homo factus est Deus* : quia haec exprimit vnionem, non supponit. Commendat plurimum hanc cautionem Petrus tanquam maxime expeditam.

Decima regula est : Nequeunt enuntiarum de Christo adiectiua concreta, quae quidem diuersam personam designare possunt : ea vero, quae diuersam tantum inferunt naturam, recte enuntiabuntur. Hinc blasphemum est in Nestorii sensu haec propositio : *Christus est homo Dominicus*.

Vndecima : Dum de Christo enuntiantur ea, quae ipsi naturaliter et substantialiter insunt, idiomatum communicatio *naturalis* dicitur ; vt *Christus est homo* : dum autem ea praedicantur quae misericordia ductus suscepit, communicatio dicitur *secundum habitudinem*, vt *Christus factus est pro nobis maledictum*, aliaeque eiusmodi.

Postrema cautio erit, quod haec proprietatum communicatio substantialiter et secundum hypostasim in Christo intelligenda est non moraliter et secundum adtributionem. Ex.gr. quum dicimus *Deus est homo*, non significamus vnum in altero tamquam in templo inhabitare ; sed Deum et hominem indiuiduo nexu vnam personam constituere.

COROLLARIUM.

Consequitur igitur ex dictis neuiquam transfusam esse omnipraesentiam in naturam Christi humanam ; proindeque haereticum esse adserere humanitatem a Verbo adsumtam esse vbique. Quod deinde consecrarium firmant Scripturae, Traditio, et ipsa ratio. Scripturae enim testantur Filium hominis descendisse de coelo, terrenoque corpore fuisse circumscriptum, in variis commoratum locis, aliaque plurima, quae illius humanitatem non fuisse vbique euincunt. Quid enim haec significant : »Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus,

»tuus,

(10) In III. distinct. 7. q. 2. ad 3. c. 11.

tuus, « Ioan. xi : » surrexit non est hic, « Marci xvi : » relinquo mundum, et vado ad Patrem, « sexcentaque alia his adfina? Ex Patribus etiam id euincitur, quorum vnus idemque est super hac re sensus, quum Graecorum, tum Latinorum. Athanasius (11) demonstrat, ea verba *sede a dextris meis* Christo conuenire, non secundum Diuinitatem qua coelum terramque implet, sed ratione corporis adsumti; propterea quod ait, « sedere idem est ac esse circumscriptum in loco. » Augustinus scribit: (12) « secundum hanc formam non est purandus vbique diffusus, » cet. Proferunt similia alii Patres.

His pedissequa accedit ratio: nam quum Incarnationis mysterium importet in vnitatem hypostasis duas naturas impermixtas, nullamque singularum proprietatem sublatam esse Fides doceat; aduersus fidem pugnant hi, qui Christi humanitatem vbique diffusam dicunt, transfundentes in humanitatis circumscriptam naturam omnipraesentiam, quae propria est Diuinitatis. Offerunt alias rationes regulae superius traditae.

CAPVT VIII.

Errore duplici obiter notato, quae aduersus idiomatum communicationem et ex ea ductum consecrarium opponi possunt, argumenta soluit.

Quemadmodum contra Nestorium vnam in Christo personam profiteremur, id est, vnum Deum hominem, et aduersus Eutychem duas distinctas impermixtasque naturas; ita eidem personae tribuenda sunt, quae vtrique naturae conueniunt, vt fuse expositum est; sed vnus naturae proprietates non sunt in alteram transferendae. Hinc, et qui idiomatum communicationem denegant, et qui eam inter naturas ponunt, omnes aberrant, haud recte distinguentes, quae naturis dumtaxat conueniunt, ab iis quae de sola persona enuntiantur, atque errores instaurant damnatorum haeticorum: nam primi Nestorianis merito accensendi veniunt; secundi Eutychianis.

Accedunt his Vbiquitarii, sic dicti, quod Immensitatem, seu omnipraesentiam in Christi humanitatem transfundant, vt narant non tantum catholici Scriptores plurimi, sed etiam posteriores haetici post Theodorum Bezam et Hessiandrum. Cuius qui-

(11) In Orat. de Fide. (12) In Epist. ad Dardan.

quidem erroris nonnulla licet deprehendantur vestigia in Lutherana confessione de Coena Domini; scribit tamen memoratus Theodorus Beza in Praefatione ad Christianum Hessiandrum, errorem illum inuexisse Brentium post obitum Melanctonis, propugnasseque pertinacissime Iacobum Andream in Apologia ad Insgolstadianos. Ast verius dictum a Petauio credimus haeresim hanc recentem Eutychianismi faciem esse. Cuius historiam adcuratissime, more scilicet suo, describit. (1)

Sed quod ad historica adtinebat facta, paucis his delibasse sat sit. Argumenta iam proferamus, quae pro his erroribus facere videntur. Primum: admissa in Christo idiomatum communicatione, admitti quoque deberet haec propositio, « vnus de Trinitate passus est. » scilicet vnigenito Dei filio per communicationem illam tribui deberent, quae humanitatis propria sunt: atqui nequit illa propositio admitti, quam in Petro Cnaphco damnauit Felix Papa III. an. 483: ergo.

Secundum: Circa annum 519 Monachi quidam Scythae adsecebant, praeter Concilii Calcedonensis professionem dicendum esse, « vnum de Trinitate crucifixum: » quae tamen loquendi formula ab Hormisda Romano Pontifice damnata est: at non fuit damnata in sensu Eutychianorum; neque enim Monachi illi huiusmodi errore tenebantur: ergo proscripta fuit in sensu obulo, seu quem verba praefecerunt.

Tertium: Christus vt homo ad dexteram Dei Patris exaltatus est, id adestante Scriptura Matth. xxvi. Act. ii. ad Ephes. i. et ad Hebr. item i.: atqui Dei dextera est vbique; non enim corporalis est, quae certo valeat loco definiri: ergo.

Quartum: Christo vt homini data est omnis potestas, dicente ipso Matth. cap. vltimo: « data est mihi omnis potestas in coelo et in terra: » ergo et immensitas seu omnipraesentia dari illi potuit: non enim potior est ratio de vno, quam de alio.

Quintum: Christus non in vno tantum est loco, quum dicat ipse Matth. xxviii. se futurum nobiscum vsque ad consummationem saeculi; Apostolus vero dicat ad Ephes. iv.: « ascendisse in coelum vt implemet omnia: » ergo.

Sextum: vera est haec enuntiatio: Christus est vbique: ergo et ista: humanitas Christi est vbique: nam ex duabus rebus sibi inuicem inseparabil nexu coniunctis, vbi vna est, ibi et altera esse debet.

Tom. IIII.

X

Sep.

(1) Theol. Dogm. de Incarn. lib. x. cap. 7.

Septimum : Omnipraesentia non videtur essentialis Diuinitatis proprietates, vt est aeternitas atque independentia: nam priusquam crearetur mundus, erat Deus, nulli tamen loco praesens: potest igitur adtributum eiusmodi Christi humanitati communicari.

Haec tamen quam inepta sint et iocularia, neque vel medioctri Philosopho, nedum graui Theologo digna, eorundem solutio docebit. Et quidem primum ac secundum argumentum iam pridem, quasi in antecessu soluimus, dum de Eutylichiana haeresi ageremus.

Itaque verbo nunc rem absoluemus: damnauit Felix III. primam propositionem in sensu a Cnaphco intento, Eutylichiano quidem, cui sacrae nomen ille dederat: non vero in sensu obiuo qui sane alius non est, quam quod catholice profitemur, nempe *vnam de Trinitate personam passam fuisse in carne*. Damnauit quoque Hormisdas propositionem secundam, vel quod Eutylichianum etiam sensum redoleret, vt placuit nonnullis Theologis; vel quod temere prolata a Monachis Scythiis maneam Synodi Calcedonenensis professionem esse argueret: quod nobis magis arridet.

Tertium, quod primum Vbiquistarum argumentum est, hac distinctione diluitur: Christus vt homo exaltatus est ad dexteram Dei Patris ratione suppositi, concedo: ratione humanitatis, nego. Atque dextera eo loci, Patribus passim adstantibus, metaphorice accipienda venit, pro aequalitate nempe honoris, dignitatis, et potestatis; adeo vt sensus sit, Christum eodem honore, eadem dignitate, eadem potestate ac Patrem frui.

Ad quartum dicendum primo: Christo Domino reuera data illa omnia quae sunt propria Diuinitatis; sed non eo modo quo sunt huius propria; hoc est, vt *essentialiter*, et *formaliter* insint, et humanam adficiant naturam; verum vt *personaliter*, vel ratione personalis vnitionis conueniant. Ex hoc vero personalis communicationis modo non efficitur recta et formalis adfirmatio vnus de altero, quam enuntiatio directa significat, sed obliqua dumtaxat.

Dicendum secundo: falso argumentum supponere potestatem, quae Christo vt homini tradita est, esse omnipotentiam, quam Scriptura Deo tribuit tanquam characterem Diuinitatis proprium. Tradita itaque est Christo potestas tanquam Ecclesiae capiti, in res omnes quam exercere potest, etsi vbique non sit.

Quintum hanc habet intelligentiam: Christum futurum nobiscum ex verbis relatis, non quidem praesentia quae corpori conueniat,

niat, sed auxilio et virtute: cuiusdem enim est eo in loco Christum auxilium polliceri, quo Apostoli eorumque successores, et veritatem agnoscerent, et difficultates superarent, quas in Euangelii promulgatione erant experturi. Dicitur praeterea ab Apostolo Christum impleuisse omnia, vel quia illius in coelum ascensus complementum fuerit omnium Oraculorum, quae de eo a Prophetis edita fuerant; vel quia posteaquam in terris potestatem suam miraculis probasset, terram sic implens, coelos conscendit, vt sua gloria et maiestate eos repleret.

Ad sextum respondemus: Maximum esse discrimen inter adductas enuntiationes: quia huius subiectum *Christus est vbique* pro duabus supponit naturis; proinde particula *vbique*, quae locum praedicari tenet, in Christum prout habet diuinam naturam cadit: contra vero huius subiectum *humanitas est vbique*, pro sola natura humana supponit, cui quum creata sit, repugnat prorsus quod sit *vbique*: sed neque Verbum est vnitum adaequate et totaliter, ne Scholae phrasas abiciamus, humanitati; quod erat necesse, vt non sit alicubi, vbi non est humanitas.

Septimum ridiculum quammaxime ac puerile est: non enim minus *omnipraesentia* proprietates Dei substantiuam et essentialis est, quam ceterae omnes, et ipsae adeo omnipotentia et aeternitas: ast non est existimandum *omnipraesentiae*, seu *immensitatis* rationem in eo esse sitam, vt reipsa et actu in omnibus existat Deus; quum infinito ante spatio quam creata res vlla extaret, Deus aeternus, omnipotens, et immensus fuerit: sed eam notionem illius esse, vt nulla res possit esse, in qua non insit Deus, eamque repleat: sicut omnipotens non propterea dicitur, quod re ipsa dominatum, et potentiam in res omnes exequatur; vel quod aliquid effecit, aut procreati habeat; sed quod omnia, quandocumque libitum erit, efficere, et effectis dominari possit. Et hic tandem de Verbi Incarnatione disputandi finem facimus.